

REDKOLEGIJOS TRIBŪNA

(Nr.3)

Redkolegijos vardu

Daiva
TAMOŠAITYTĖ

Lietuvoje įsivyravo vertybių krizė, ir ne tik todėl, kad daug žmonių yra nusivylę ir nepatenkinti arba savo gyvenimo sąlygomis, arba jiems atstovaujančiomis įstaigomis. Daug metų girdime, kad vertybės, ypač suvokiamos kaip tradicinės ir nacionalinės, - vertybės ne visiems, kad jas reikia pagrįsti, o svarbiausia gyvenimo dominantė turi būti palaimintasis pliuralizmas, tai yra požiūrių ir veiksmų įvairovė, kuriai turi būti suteikta visiška veiksmų laisvė nepaisant to, kad tie požiūriai ir veiksmai dažnai prieštarauja vienas kitam, ir tada laimi nuostatos, už kurių slypi daugiau pinigų ar įtakos.

Tačiau kokios yra tosios nuostatos? Paimkime vieną ryškesnių pavyzdžių. Nepaisant ketverių metų dešiniųjų valdymo, visuomenės nuomonę vis galingiau formuoja naujosios kairės ir anarchistų grupė, kurios vienas aktyvių narių, nelegalios organizacijos veikėjas, neseniai tapo net ministro pirmininko patarėju. Žmogaus teisių širma ir pliuralizmo fetišas pasirodė toks pralaidus, tapo tokiu dosniu panašioms kovingoms grupuotėms, kad per oficialias žiniasklaidos priemones pradėta grasinti paprasčiausiems niekuo dėtiems Lietuvos piliečiams, kurie vis dar manosi gyveną normalioje, ne totalitarinėje valstybėje ir tenori gražiai, laisvai atšvęsti valstybines šventes arba gerbti valstybinius simbolius. Tačiau į tokią visiškai nenormalią „pliuralistinę mažumą“ persvarą medijoje ir piktnaudžiavimą tariamai pažeidžiamomis teisėmis, pamirštant pareigas, nereaguojama suakmenėjusios valstybės saugumo tarnybos, policija, žiniasklaida. Galima suprasti norą susireikšminti ir išsiskirti savybėmis, kurios padeda bet kuria kaina iškilti, padaryti karjerą. Vis dėlto peršasi mintis, kad šie judėjimai

mai prastai išmano marksizmo teoriją, kuri empiriškai įrodė, kad bet kokia revoliucija, perversmas ir anarchija, žmogiškai kalbant, chaosas valstybėje, veda tiesiogiai į totalitarizmą. Tai - marksizmo klasika. O gal priešingai - puikiai išmano?

Rodos, Lietuva per ketvirtį amžiaus išgyveno pagreitintą demokratijos mirtį ar bent agoniją, net nespėjusi kojų apšilti. Ir tai suprantama: nespėjusi atsitiesti kaip savarankiška valstybė, ji yra perpučiama visų skersvėjų, prieš kuriuos senosios demokratijos yra išsiugdžiusios veiksmingas priemones. Jei ne civilizacinės, tai bent sugebėjimo išlikti, ir to pagrindas yra gausi tauta - fizinis išlikimo garantas. Tūkstančiavėidė ir tūkstančiarankė, pasipriešinanti kiekvieną kartą, kai pamato iš viršaus nuleidžiamą kilpą.

Mes pliuralizmą suvokiame kaip tokią gėrybę, kuri leidžia taikiai sugyventi skirtingoms pažiūroms, lytims, rasėms, tautoms ir tikėjimams, kuriems nereikia įrodinėti teisės egzistuoti ir kurie gerbia Lietuvos Respublikos Konstituciją. Tačiau toks siekis - laisvė visiems, visur ir visada - liks utopinis, neįkūnijamas, jei bus neatsižvelgiama į esamas ir visada kinčiamas sąlygas bei visumą sandų, sudarančių vidaus ir užsienio strategijas.

Juk tam, kad būtų įgyvendinta Europos kaip lygiaverčių valstybių sąjungos idėja, pastangas turi dėti visos šalys narės. Ir jeigu kalbame apie mainus - finansinius, materialinius ir kultūrinius - jie taip pat turi būti lygiaverčiai. Todėl tautai atstovaujantieji privalo siekti, kad pusiausvyrą būtų išlaikyta. Žmonės, kurie mato akivaizdžią nelygybę, - o ši pastaraisiais metais tik didėja, - turi teisę tai įvardyti. Ir tai nereikia, kad atsisakoma dalyvauti kuriant naująją Europą ir juolab - nereikia iracionalaus troškimo jungtis prie Rytų kaimynių, kaip mėgina įrodinėti politiniai populistai, savo partijų interesus bandantys prastumti Seimo, Vyriausybės ar visos šalies vardu. Jeigu akivaizdūs faktai, tokie kaip gerokai mažesnės išmokos mūsų ūkininkams, spragos, paliktos išnaudoti mūsų valstybės resursus ir žmonių intelektualinį bei darbinį potencialą, pagaliau žvelgimas iš aukšto į čia gyvenančiųjų teises svarbiausiais klausimais apsispręsti savarankiškai, nėra pagrindas abejoti tokios sąjungos sąžiningumu, tai kas tada yra tas pagrindas?

Pagrindas yra visa bent jau XX a. Europos istorija. Didžiosios valstybės anaipol nenori susilyginti su mažesnėmis, kurias neretai engė savų imperijų sudėtyje arba pripažino jų engiamumą priešiškomis, bet didelėms vals-

tybėms. Kita vertus, akivaizdi merkantilizmo tąsa, kuri parkludė Europą po hitlerizmo tankais. Bet kokia agresyvesnė ideologija nūdien turi panašias sąlygas išplisti ir tapti diktuojančia, netgi laimėti per demokratinius rinkimus, kaip ir nacionalsocializmas, jei valstybių ir jų sąjungos vadovai pirmiausia gaudo medžiaginę naudą ir tuo užsiganėdina. Prisiminkime jai paaukotą Čekoslovakijos suverenitetą, Prancūzijos mindžiukavimą ant II pasaulinio karo slenksčio ir visą kitą stručio politiką. Nepaisant skambių šūkių ir milijonų, išleistų memorialiniams reikalams, nenusisekus multikultūralizmo ir multietnizmo politikai, Europa yra atkritusi į tą patį pelno ir smulkių ar stambių biznelių pelkyną. Tad į kokią Europą mes atėjome - į tą, kuri kaip reikiant išmoko XX a. pasaulinių karų pamokas, ar į tą, kuri ir toliau laviruoja, mėgindama pasinaudoti silpnųjų ištekliams? Kompensuoti kolonijų Azijoje praradimą... Tragiškas Ukrainos pavyzdys tai iliustruoja ypač akivaizdžiai. Kur dingo lordai Byronai, kovoję už klasikinės Graikijos išsivadavimą ir didybę? Ir kur dabartiniai poetai, pasisakantys ir kovojantys už visų tautų lygybę Europos Sąjungoje? Mes girdime tik pinigų skaičiuotojų, anot Alfredo Nobelio, arba Naujojo Testamento muitininkų ir mokesčių rinkėjų balsus. Biurokratų armijos žingsnius. Tai klausimas senajai Europai.

Kol šitie klausimai tebėra neišspręsti, - tarp jų mistiškai pradingęs pirmosios Lietuvos Respublikos auksas, ambasadų turtas, valstybiniai dokumentai, pagaliau neįvykdytas sovietų nusikaltimų pripažinimas ir kompensacijos - negali būti ir lygiaverčio dialogo su ES šalimis, kurios šiuos klausimus ignoruoja. Ir ignoruos tol, kol Lietuva nepabandys atsistoti į vieną gretą su jomis, didžiosiomis. Tad koks iš tiesų yra mūsų europarlamentarų ir valstybininkų uždavinys? Sulygti su likusia Europos Sąjunga ar tik vaizduoti, kad esame tokie dideli, kaip jie? Deklaruojama bendra rinka ir kitos neva bendros vertybės neatspindi deklarujamo pliuralizmo ir lygių galimybių. Todėl tautai atstovaujantieji perdėm skuba įgyvendinti dar nesamus dalykus ir norima priima už esamą. O tikrą kainą moka Lietuvos žmonės, jau sumokėję ją per partizaninius karus ir tremtis. Taigi dvigubai ir trigubai.

Mūsų uždavinys - atkreipti visų lietuvių dėmesį į realią padėtį ir aiškiai pasakyti, kad esame už visų tautų, rasijų, įsitikinimų ir tikėjimų lygybę demokratinėmis sąlygomis. O vakarietišką pliuralizmą suvokiame kaip prigimtine mūsų valstybės teisę išsaugoti antikinį baltišką paveldą - unikalias tarmes,

etinį kodą, savitas kultūrinės bei tikėjimo lytis, kurios liks naujosios Lietuvos pagrindu. Tas pagrindas bus būtinas bent tol, kol lietuvių tautos išlikimui nebegrės realios grėsmės. Daug triukšmo sukėlė Europos Sąjungos Konstitucija, iš kurios buvo pašalinta krikščionybė. Lietuvai dar reikia permąstyti istorines peripetijas ir atsiriboti nuo politinių katalikybės srovių, kurios neigė ir griovė lietuvių. Spręsti, ką ši universali tikėjimo sistema atneš ateityje. Krikščioniška, pravoslaviška yra ir Rusija, o musulmonai visame pasaulyje savo identitetą apskritai formuoja ne tautiniu ar etniniu, bet religijos pagrindu. Šį keblų klausimą bandė spręsti Stasys Šalkauskis. Jo mintys yra itin aktualios ir nūdien.

Visais požiūriais, ne tik religiniu, Lietuva yra ypatingoje padėtyje tarp Rytų ir Vakarų. Šiais laikais tai suprato verslininkai, steigiantys čia milijardines apyvartas turinčias bendroves - vien dėl geopolitinės padėties. Tik tie verslininkai - ne lietuviai, o visokie biznieriiai iš Bankoko ir panašių tolimų vietų. Tokia ir ta investicijų pasekmė - į kišenę tam verslininkui iš užjūrių, o ne lietuviui. Pradinis kapitalas - ne tūlo piliečio nosiai. Tad apie jokią lygybę kalbėti neverta. Juolab kad į mūsų šalį kaip per kaurą sietą atvyksta ne tik Europos Sąjungos nariai, bet verslininkai iš viso pasaulio. Atviri pasauliui, uždari saviems. Tiesiog internacionalo įsikūnijimas.

Mūsų tikslas - atkreipti dėmesį į neatitiktumą tarp vilčių ir norų bei to, kas vyksta kasdien kiekvieno iš mūsų gyvenime kaip lūkesčių ir geresnės, vakarietiškos ateities paneigimas. Šiais laikais labai mėgstama skaičiuoti. Kažkas nuo mūsų tautos Vakaruose turi aiškiai pasakyti, kad žmonių skaičiumi esame gintina mažuma. Paaiškinti gausesnėms tautinėms bendrijoms, kad mus reikia puoselėti ir saugoti dėl visiškai akivaizdžių skaičių. Juk mažumos - aršiai ginamos, bet jų apibrėžimus konstruoja suinteresuoti ideologai. Tik mažumų samprata politiškai per siaura. Nejaugi kurios nors senos tautos išnykimas nuo žemės paviršiaus vertintinas menkiau nei kokio nors gyvūno, įtraukto į Raudonąją knygą?

Tad konstatuokime: kol nebus pripažinti teisėti mūsų tautos poreikiai ir lūkesčiai, tol įsiliejimas į bendrą srautą bus nesavalaikis ir pragaištingas. Reikalaujame iš mūsų atstovų tinkamo atstovavimo visose tribūnose. Palaikykime tuos, kurie suvokia tai, kad esame pilnavertė ir pilnakraujė Europos tauta, siekianti bendrybės ir kartu - primenantį pagrindines vakarietiškos civilizacijos vertybes tiems, kurie jas užmiršo.

■ BRONIUS KUZMICKAS, NEPRIKLAUSOMYBĖS ATKŪRIMO AKTO SIGNATARAS, AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS PIRMININKO (1990-1992 M.) PAVADUOTOJAS, FILOSOFAS:

„DIENRAŠTIS „RESPUBLIKA“ DABAR TURĖTŲ BŪTI VIETA, IŠ KUR SAKOMI PAMATINIAI, ESMINIAI DALYKAI TAUTOS IR VALSTYBĖS ATŽVILGIU”

Praėjusią savaitę su visuomenės atstovais susitikusi „Respublikos“ Redkolegija kvietė Lietuvos likimo angažuotus kultūros atstovus telktis jų tribūnoje ir aiškiai įvardijo savo tikslus. Redkolegija - nei politinis judėjimas, nei politinių judėjimų centras. „Mūsų veikimas ne politinis, o ideologinis - intelektualinis veikimas“, - sakė Romualdas Ozolas.

Romualdas Ozolas: Norime pakalbėti apie tai, kas sumanyta, kas išsauta pirmuoju šūviu ir ką daryti, kad galima būtų sėkmingai dirbti toliau ne tik nenuleidžiant kartelės, bet ir keliant ją. Susidomėjimas šiuo sumanymu yra, ir gana stiprus, net tie, kuriems tai kaip ašaka gerklių, nedrįsta reikšti kokio nors pasipriešinimo, bet stengiasi rasti aptakius žodžius. Tokio bandymo kondensuotu pavidalu iškelti nacionalinę idėją, valstybės, kaip tautos savignyros ir kūrybos pagrindinio instrumento idėją, kai buvo išeita į naują sąjungą, Lietuvoje dar nebuvo. Per tą laiką išvesėjo įvairūs integraciniai projektai ir mąstymų variantai, bandomos kurti ideologijos, kurias aš vadinčiau pseudoideologijomis, - taigi šitas bandymas turi tylų atgarsį. Tylų ir sakyčiau, net šiek tiek baimingą. Nenorėčiau, kad pirmajam pabylojimui į viešumą būtų suteikta kokio nors ypatinga reikšmė; gal reikšmę galima būtų priskirti, vertės dar nereikėtų teigti. Bet pats blogiausias variantas, kuo bylojimas galėtų baigtis, yra išsisėmimas ir išskydimas, kaip daugeliu atveju atsitinka. Redkolegija, jausdama savo galimybių ribas, mano, kad be plataus bendradarbių būrio, nuolat rašančio pačiais opiausiais, pačiais aktualiausiais klausimais, būtų sunkoka judėti. Todėl labai džiaugiuosi, kad mūsų susirinko tiek daug.

Vytautas Radžvilas: Kas yra šita redkolegija, Romualdas labai teisingai pasakė, jau dabar ji šį tą daro, aš irgi jaučiu, kad yra kažkoks nerimas tarp tų žmonių, kurie būdavo labai įžūlūs, savimi pasitikintys. Noriu iš karto pasakyti: čia bus „Respublikos“ Redkolegija, o ne koks nors pilietinių judėjimų atstovavimo organas, nes šiandien ko reikia Lietuvoje? - nacionalinės ideologijos ir bent jau vertybinės veiksmų programos. Šiandien Lietuvoje daugybė žmonių suvokia, kad *de facto* yra pakeistos narystės Europos Sąjungoje sąlygos, kad dėl krizės ir kitų priežasčių vyksta esminis lūžis, kai yra tiesiog gvelbiamas suverenitetas. Tokiai mažai tautai kaip mums tai

gali kainuoti labai brangiai, kitaip tariant, jei šitas projektas ir žlugs, aišku, kad didelės tautos, vokiečiai, britai, prancūzai, išplauks, o mums tai gali baigtis nepaprastai liūdnai. Lietuvoje nieko nebuvo galima padaryti iš dalies todėl, kad tos jėgos, kurios visiškai neatsakingai žiūri į tautos ir valstybės likimą ir, kalbėjime tiesiai, kurios maitinasi iš vadinamosios eurointegracijos, šiandien turi labai galingą žiniasklaidą, yra užvaldžiusios visą akademinę sferą, galiausiai jų atstovai faktiškai priima valdžios sprendimus. Šiandien tie, kuriems Lietuvos valstybė rūpi, iš esmės marginalizuoti, išsibarstę, galiausiai, kalbėjime tiesiai, nėra ir konceptualaus požiūrio į valstybės reikalus.

Šiandien Lietuvai pirmiausiai reikia, ką aš pavadinčiau moraliniu ir intelektualiniu kapitalu ir autoritetu. Kapitalas - tie žmonės, kuriems rūpi tautos ir valstybės likimas ir kurie pozityviai apie jį mąsto; reikia, kad jis nebūtų barstomas. Juk šiandien valdoma demokratija taip ir veikia, kad, pavyzdžiui koks „Delfis“, kuris žinome, kas yra, išleidžia ir vieną kitą kitos orientacijos straipsnį, bet tik tam, kad būtų demonstruojamas pliuralizmas: kiek mes kalbėdavome, mūsų straipsniai tiesiog ištirpdavo toje masėje. Redkolegija, kaip tautos intelektualinio ir moralinio potencialo kaupimo vieta, manau, yra puikus sprendimas todėl, būtent todėl, kad tai nėra joks tiesioginis angažavimasis įvairiausio plauko politinėms ar visuomeninėms organizacijoms, - čia yra mąstymo vieta. Kitaip tariant, sąlyga, leidžianti šį projektą sėkmingai įgyvendinti, ir būtų labai protinga distancija tokių organizacijų atžvilgiu, nes Lietuvoje per 20 metų, atrodo, brangiąją Tėvyne besirūpinančių būta tiek daug, bet niekas nieko nepadarė todėl, kad Tėvyne brangi, bet dar brangesnė valdžia. Todėl mes, būdami angažuoti jos likimo ir norėdami kalbėti tautai, kas jai aktualu, turime išlikti neutralūs ir nešališki to, ką aš vadinu siauru partiniu interesus, požiūriu. Redkolegija negali būti neišikią politinę akciją aptarnaujanti institucija...

Įsivaizduoju, kad mūsų tribūnoje turėtų būti rašomi aukšto lygio profesionalūs, į ateitį žiūrintys tekstai, kurie iš tikrųjų tautai duotų moralines gaires, politinį švietimą gerąja to žodžio prasme, - ne pigią propagandą, bet suvokimą pamatinių dalykų ir problemų. Mūsų tikslas - konstruktyviai kviesti kvalifikuotai ir atsakingai kalbančius žmones. Ne tuos, kurie gali rekti „Šalin iš Europos Sąjungos“ ir pan., bet keliančius klausimus, kas mums čia yra blogai ir ko mes norime kaip tauta ir valstybė...

Vytautas Bubnys: Mes turime iškilusius esminius tautos liki-

mo klausimus. Mes kaltinam žmones, kurie anais laikais buvo prisi-taikėliai, o šiandien prisitaikėliškumas ne mažesnis. Ko einama į rinkimus: su tikslu kažką nuveikti Lietuvai? Gero? Apginti ją? Toli gražu daugelis ne apie tai galvoja. Arba labai gerai būti Seimo nariu, nes tu nors prisidirbęs šunybių, į teismą nepakliūsi, arba yra viliojami turtinių dalykų. Mums, rašytojams, dvasiniai, sąžinės dalykai, yra labai svarbūs.

Bronius Kuzmickas: „Respublika“ dabar turėtų būti vieta, iš kur sakomi pamatiniai, esminiai dalykai tautos ir valstybės atžvilgiu, žmogaus kaip piliečio atžvilgiu, kurie jau kiek laiko pamiršti, nustumti į šoną, spaudoje arba kitokiame viešame kalbėjime nėra keliami, nėra apmąstomi. A.Smetonos laikais esminiai dalykai buvo sakomi, jie pasiekdavo ir kaimo žmogų, ir kaime suvokė, kas yra tauta, valstybė, ką reiškia Vilnius Lietuvai ir panašiai. Negeras ženklas, kai pamatiniai dalykai išsėina iš žmonių mąstysenos. Pamatinė idėja yra tauta ir valstybė, kokia šiuo metu yra valstybės prasmė, kokia valstybės paskirtis šiuo metu. Idėja galbūt koncentruojasi tokią išraiška: Lietuva - Lietuvoje ar Lietuva - visur, visam pasauliui, pasaulio Lietuva, kas yra neišvengiama jeigu tas išvažiavimas nesibalsuos.

Arvydas Juozaitis: Aš galvoju, kokio žanro visuomeninė mūsų akcija. Aišku, visuomenėje, kuri jau nebegali pakęst inteligencijos, arba kurioje inteligentai nebereikalingi, visuomeninė taryba yra inteligentiška akcija. Visi kažkaip išpareigojame, vadinasi, tai Sąjūdžio atgarsis po 25 metų. Niekas gyvenime nesikartoja, bet mes lyg ir kartojam iš nevilties, nes tokios sąlygos. Antras dalykas, kuris kyla į galvą: jeigu tai inteligencijos akcija, tai Rusijos inteligentijos XIX a. vidury išskeltas klausimas, ką daryti ir ką daryti su tuo, kas kalta, yra aktualus ir mums. Šituos klausimus, aišku, uždavinėsim per laikraštį ir mes, likusieji inteligentai, nes intelektualai čia nebūtų susirinkę, - jie užsiima savo konkrečiais darbais, už kuriuos moka pinigų, o mes darome be pinigų... Yra šitame bandyme daug ką nuveikti, nes nykstantis, mažėjantis dydis yra Lietuva. Be abejo, tai yra viena paskutiniųjų akcijų.

Jonas Mikelinskas: Šiuo metu svarbiausia kovoti prieš tokią iš Anglijos kilusią nuostatą neva patriotizmas yra paskutinė niekšo priebėga. Šiuo metu apie patriotizmą kalbama daugiausia neigiamai. Net ir tokie žmonės kaip istorikas Sužiedėlis, į kurio balsą daugelis įsiklauso, pareiškia, kad mokykloje neturi būti jokių kalbų ir užuominų apie patriotizmą. Ar tauta gali gyventi be patriotinių nuotaikų? Šiuo metu vienas iš svarbiausių dalykų yra tas, kad mes neturim tokių autoritetų plačiaja prasme, į kuriuos galėtų orientuotis jaunimas. Tokia mintis man kilo skaitant žurnale „Veidas“, kad daugumai jaunimo autoritetas yra Vinstonas Čerčilis. Dieve, susimilk, tai tas žmogus, kuris išdavė milijonus pabėgėlių ir kuris Jaltos konferencijos metu pareiškė: „Šiuo metu mūsų jausmams ir viltims nieko nėra brangesnio už maršalo Stalino esybę“. Argi tai ne pretekstas polemizuoti? Argi ne pretekstas polemizuoti, kada poetas Tomas Venclova pareiškia dūstą Lietuvoje. Kokį ženklą duoda jis jaunimui? Ką jaunam daryt? Ir bėga iš Lietuvos, galbūt vadovaudamiesi tais autoritetais, kurie dūsta Lietuvoje, ir niekas nesureaguoja, kad poetas tokiu būdu kenkia ne tik mūsų patriotizmui, bet ir tautiškumui ir valstybingumui. Nesakau, kad reikia atkirčio pagal tarybinius laikus, bet kad vienaip ar kitaip svariu žodžiu reikia reaguoti, man nekyla jokios abejonės. Ir vardan tos Lietuvos.

Romas Pakalnis: Mes esam savanoriai vardan tos Lietuvos, žinodami, kad dividendų greičiausiai negausime. Didžiausias dividendas bus tai, kad žmonės patikės ir ims veikti, kad Lietuva užuot grimzdusi į nežinią pradėtų kilti ir kapstytis į viršų. Šiandien norma tampa melas, sąžinės nebuvimas. Baisiau nebelabai kas yra. Kitas dalykas - norma vėl tampa baimė. Žmonės bijo kalbėti, žmonės bijo sakyti tiesą. Aš pažįstu gana daug mokytojų, ir gerų mokytojų, ir geriausių Lietuvos mokytojų, bet jie bijo kalbėti, nes nesunkiai gali būti paleisti į gatvę ieškotis naujo darbo. Baimė tokia pati kaip ir aštuoniasdešimt kelintaisiais, kai vienas iš Sąjūdžio šūkių buvo „atsisakyti baimės, kalbėti tiesą ir tik tiesą“.

Romas Gudaitis: Mūsų žmonės yra pasiilgę paprasto kalbėjimo. Jie bombarduojami propagandos su propagandinėmis klišėmis: jau ne dešimtys, šimtai politologų kiekvieną dieną kalba per visas televizijas, - veikia didelė žmonių sąmonės perdirbimo, machinacijų mašina ir žmonės šita melagingumą jaučia. Mes nekalbam apie baimę, jos tarsi ir nėra Lietuvoje, o ji yra įvairiausiomis formomis ir kultūroje: nesakyk ko nereikia, nes pakenksi sau, negausi stipendijos, paramos, tu netapsi laureatu, tu turi išklikti kažkokiai *chebrytei*. Su viltimi žiūriu į jaunąją kartą, bet stebina, kad naujoji politologų karta yra netolerantiška ir nepakanti, demokratinės frazeologijos prisotintas idėjas dėsto nepakančiu būdu, iš oponentų tyčiojasi, juos niekina, juos naikina, nepripažįsta absoliučiai kitokios nuomonės. Be to, remiasi pseudovertybėmis. Nekalbu apie Atgimimą, nekalbu apie Sąjūdžio pradžią, apie mūsų ankstesnio laikotarpio spaudą, bet kad ir kaip paradoksaliai skambėtų, tarp anų laikų ir naujosios mūsų pseudodemokratinės propagandos esama bendrumų ir labai keista, kad žmonės, negyvenę toje epochoje, elgiasi panašiai, kaip elgtasi buvo ten. Lietuvos radijas ir televizija mane stulbina - komentatoriai parenkami vienpusiškai. Būtų įdomu sužinoti, kas juos parenka, kas atsakingas už tą vienpusišką politiką; ji yra selektyvi, vadinasi, egzistuoja cenzūra tam tikromis formomis. Manot, Lietuvoje tai pastebime tikrai mes? Tai pastebi didelė dalis žmonių ir gaila, kad ta dalis žmonių, kuri galėtų dirbti valstybei, yra atstumta nuo valstybės kūrimo.

R. Ozolas: Mūsų veikimas ne politinis, o ideologinis - intelektualinis veikimas. Kas norės politiškai artikuliuoti šitas temas, galės jungtis ir kurti politinę veikiančią organizaciją. Tai - ne mūsų reikalas. Mūsų reikalas yra mintis, kuri galėtų jungti žmones vienareikšmiškai Lietuvos požiūriu. Aš dešimt, beveik penkiolika metų įvairiais aspektais mėginau prieiti prie visuomenės organizavimo tam tikram pasipriešinimui, - fiasko! Lygiai taip pat kaip ir daugeliu atveju kiekvienas viešumoje kalbantis kalba visų pirma apie save ir gina savo interesus, taip pat visi judėjimai, visos organizacijos byloja apie save, o koks nors sutarimas šiuo klausimu dėl Lietuvos lieka tarp šitų bylojimų, - štai kur yra pati baisiausia problema. Viena didžiausių kliūčių yra, kaip Vytautas ir sakė, valdžiukė, didelė, maža, bet valdžiukė, nes ji kvepia pinigais. Mums šitas nerūpi ir nerūpės. Mums rūpi ir rūpės konkretus, generalizuojančio mūsų jėgas dokumento sukūrimas, kuris bus išvestas dėliojant mintį po minties per įvairių asmenų kalbėjimą šitos Redkolegijos formate.

Parengė Danutė ŠEPETYTĖ